דרשוני כרך א — הסנה והעקדה

הסנה והעקדהנאוה גרינפילד

'וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים' (בראשית כב, ג)

'וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה' (בראשית כב, ז)

'וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל' (שמות ג, ב)

שנינו: אש הסנה הבוער, היא האש שהביא אברהם לעקדת יצחק. שנאמר 'הנה האש והעצים', ונאמר 'והסנה בוער בָּאֵש'. איזו אש? זו אִשו של אברהם.ומה היא אשו של אברהם? זו אש הדבקות אשר נשאה אותו לעקוד את בנו. שנאמר 'האש והעצים'. 'העצים' שנאמר 'ויבקע עצי עולה'; והאש – לא שמענו. אלא כך אמרו: זו אש הדבקים בה', אשר בכוחה הלך לשחוט את בנו.ויש אומרים: מניין שאותה אש בערה באברהם ובסנה? שנאמר 'והאלהים נסה את אברהם' (בראשית כב, א), ונאמר 'ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה' (שמות ג, ד).מאי 'מתוך הסנה'? מתוך אותו ניסיון.

וכיצד הייתה האש עולה מהר המוריה אל הר חורב? אמרו: מלאך ה' אשר קרא לאברהם בהר המוריה, לא זז מאצל מזבח העקדה, עד שירדו יעקב ובניו למצרים. משירדו – הלך והתייצב בהר חורב בסנה, הוא ואשו של אברהם אשר שמר אצלו והרי אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות! שתי שליחויות אין מלאך אחד עושה, אבל שליחות אחת עושה. ומהי אותה שליחות? לשמור על צאצאיו של אברהם אבינו ולקיים 'כי ביצחק יקרא לך זרע' (בראשית כא, יב). זהו שנאמר 'אֵינֶנּוּ אֻכָּל'. לא ירדה על הסנה – אלו ישראל – המאכלת. 'וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ' (שמות א, יב).

רד"ו שנים היה המלאך בסנה הבוער. יש אומרים: רד"ו שנים היה ולא ראו עוברי המדבר את האש עד שבא משה, ויש אומרים ודאי ראו.

לא ראו, מניין? וכי יעלה על דעתך שראו סנה בוער ואיננו אוכל רד"ו שנים ולא דיברו בו? ודאי שלא ראו. זהו שנאמר 'וַיַּרְא וְהִנֵּה' (שמות ג, ב). כשהסתכל – היה. ראו, מניין? שנאמר 'בלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה'. מהו 'הַסְּנֶה'? אותו הסנה הנודע. זה אשר נאמר 'אסרה נא ואראה... מדוע' (שם, ג, ג). 'מדוע' – נודע הדבר, אך סיבתו נסתרה.

ומה זכה משה שראה את האש? באברהם בערה אש, ובמשה בערה אש. מה בין זו לזו?אש שבערה באברהם – תשוקה הייתה בו למלא רצונו של אלוהים. אש שבערה במשה – תשוקה הייתה בו להציל את עם ישראל. אברהם אבינו הוליך את

יצחק לעקדה; משה רבנו הרג את המצרי להחיות את ישראל. בא מי שביקש לקיים את עם ישראל והמשיך במקום שנעצר בו אבי האומה: 'אל תשלח ידך אל הנער' (בראשית כב, יב).

אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות – בראשית רבה נ, ב. רד"ו שנה – על פי במדבר רבה יג, כ.